

ADATOK A BAKONY-HEGYSÉG TIPULIDAE-FAUNÁJÁHOZ
(DIPTERA, NEMATOCERA)

VÁLY ÁGNES

Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest

Abstract: (*Data to the knowledge of the Tipulid fauna from the Bakony mountains*)
Studied was by author a Tipulid material collected mostly in the Bakony mountains and kept in the Bakony Natural History Museum — completed by the Tipulid material of the Zoological Department of the Hungarian Natural History Museum (Budapest) originating also from the Bakony mountains. Author's studies reveal 54 species inhabiting the Bakony mountains comprising 70 percent of the up to date collected Tipulid species from Hungary's territory.

Bevezetés

„A Bakony természeti képe” című kutatási program keretében vizsgáltam a hegység Tipulidae-faunáját. A fajok zöme 1974 óta folytatott gyűjtés során került elő. Az alkalmazott módszerek: egyelés, fűhálózás, lámpázás, fénycsapda és Malaise-csapda voltak. A feldolgozás során több ritkaságnak számító faj került elő. A gyűjtött mintegy 230 példány között a Magyarországon kimutatott 78 fajból 54-et találtam, ezeknek mintegy 4/5 része európai síkvidéki elemként számon tartott faj. Érdekes, hogy a hazánkban igen elterjedt *Tipula (Tipula) subcunctans* ALEXANDER és *Tipula (Lunatipula) soosi* MANNHEIMS fajoknak csak meglehetősen kevés, viszont a ritka *Tipula (Beringotipula) unca* WIEDEMANN fajnak viszonylag sok példányát találtam az anyagban.

A jelen közlemény elsősorban a Bakonyi Természettudományi Múzeum gazdag Tipulida anyagára támaszkodik, kiegészítve a Természettudományi Múzeum bakonyi anyagával.

A fajok jegyzéke

Ctenophora festiva MEIGEN, 1804

A Palearktikumon kívül eddig még nem jelezték előfordulását. Hazánk területén meglehetősen ritka. A Bakonyból is csak egy példányunk van: Gézaháza: Mogyorós kert, 1957. V. 22.

Ctenophora flaveolata (FABRICIUS, 1794)

A Palearktikumban, a Földközi-tenger és Közép-Európa területeiről van lelőhely-adatunk. Ritka faj, a Bakonyban is csak egy példányát sikerült gyűjteni: Eplény: Malomréti-völgy, 1979. V. 19.

Ctenophora guttata MEIGEN, 1818

Eddig a Palearktikumban, az európai kontinensen gyűjtötték. Hazánkban ritkán fordul elő. A Bakonyban három pontján is megtaláltuk: Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 8., Csopak: Nosztori-völgy, 1972. VI. 5., Káptalanfüred, 1964. V. 31.

Ctenophora ornata MEIGEN, 1818

A Palearktikumból, az európai kontinensről és Angliából származó lelőhely-adataink vannak. Európában a nem leggyakoribb faja. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Somhegy, 1974. VII. 3., Csopak, 1976. VII. 10—11., Sümeg, 1975. VII. 28. Leggyakrabban lámpázás során, illetve fénycsapda anyagából került elő.

Otenophora pectinicornis (LINNAEUS, 1758)

Eddig még csak Nyugat- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunió európai részén találták meg. Hazánkban ritka faj, a Bakonyinak meglehetősen sok pontján gyűjtöttük: Ajka: Köleskepe, 1969. VII. 10.; Bakonybél, 1974. V. 1.; Királyszállás, 1973. V. 28.; Pula, 1965. V. 28—VI. 3.; Zirc, 1974. VI. 4.; 1981. VI. 22. Lárviát korhadó fában, nedves avarban figyelték meg. Fénycsapda anyagában, lámpázásnál található meg legvalószínűbben.

Dictenidia bimaculata (LINNAEUS, 1761)

Szinte az egész Palearktikum területén előfordul. Hazánkban nem gyakori. Bakonyi lelőhelye: Ajka: Jókai-bánya, 1964. VII. 18.

Tanyptera atrata (LINNAEUS, 1758)

Az egész Palearktikumban elterjedt (kivéve az észak-afrikai részt) Hazánkban nem gyakori. A Bakonyból meglehetősen sok helyről került elő egy-egy példány: Bakonybél: Gereence-völgy, 1976. V. 11.; Cuha-völgy, 1957. VI. 13.; Eplény, 1971. V. 14., 1974. V. 8.; Herend, 1962. V. 17.; Kőárok, 1957. V. 21.; Kőrös-hegy, 1971. V. 6.; Némethbánya, 1970. V. 21.; Pénzesgyőr, 1974. V. 21.; Porva-Csesznek, 1974. V. 27.; Ugod, 1973. V. 6.; Válus, 1964. V. 26.

Nephrotoma aculeata (LOEW, 1871)

A Palearktikumban elterjedt, nem ritka faj. Folyóparti réteken, lombhullató erdők nedves tisztásain fordul elő a leggyakrabban. Bakonyi lelőhelyei: Bakonyjókó, 1975. VI. 11.; Cuha: Porva-Csesznek, 1974. VIII. 11.; Farkasgyepű, 1965. VII. 15.; 1965. VII. 18.; Huszárokélpusztá, 1975. VIII. 7.; Hajmás pusztá, 1974. VIII. 8.; Tapolcafő: Kalapácsér, 1975. VI. 11.; Vinye: Kőpince-forrás, 1972. VII. 10.; Zirc, 1975. VII. 17.

Nephrotoma analis (SCHUMMEL, 1833)

A Palearktikumban, különösen Nyugat-Európában elterjedt faj. Hazánkban nem ritka, rendszerint erdős, bokros helyeken gyakori. Bakonyi lelőhelyei: Ajka, 1969. VII. 10.; Farkasgyepű, 1966. VII. 2.; Huszárokélpusztá, 1974. V. 27.; Királyszállás, 1976. VII. 21.; Pénzesgyőr, 1974. VI. 11., 1974. VII. 2.; Zirc, 1974. VI. 6., 1974. VII. 2., 1975. VII. 17.

Nephrotoma appendiculata PIERRE, 1919

Jelenleg csak a Palearktikumban elterjedt faj. A nem egyik leggyakoribb faja. Nyílt füves területeket kedvel. Egyike azoknak a Tipulidae-fajoknak, melyek néha nagy tömegben is előfordulnak. Bakonyi 25 lelőhelye: Akli, 1975. VI. 10.; Badacsonytördemic, 1974. VI. 21.; Bakonybél, 1960. V. 21.; Balatonfüred, 1973. V. 30., 1974. V. 28., 1977. V. 17., 1979. V. 22.; Balatonfűzfő, 1980. VII. 5.; Balatonkenese, 1977. V. 12.; Dudar, 1978. V. 15.; Eplény, 1974. V. 8.; Farkasgyepű, 1965. V. 29.; Fehérvárcsurgó, 1980. V. 22.; Felsőörs, 1977. V. 12.; Gézaháza, 1976. V. 15.; Gyulafirátót, 1974. V. 27., 1974. VI. 18.; Hárskút, 1969. V. 11—20., 1977. VI. 2.; Huszárokélpusztá, 1975. V. 11—20., 1975. VI. 1—10., 1975. V. 21—30.; Keszthelyi-hegység, 1976. VI. 10.; Királyszállás, 1976. V. 25., 1976. V. 28., 1976. VI. 13.; Lókút, 1975, 1975. V. 10.; Nemesgulács, 1976. V. 27—28.; Olaszfalu, 1975. V. 10., 1976. V. 20—21.; Pénzesgyőr, 1974. V. 11., 1974. V. 21.; Tapolcafő, 1972. V. 23., 1975. V. 11.; Úrkút, 1980. VI. 7.; Zirc, 1974. V. 30., 1974. VI. 11., 1974. VI. 6., 1980. V. 30., 1980. VI. 7., 1974. VI. 4., 1970. VI. 7.

Nephrotoma cornicina (LINNAEUS, 1758)

A Paleartikumon kívül még Indiában gyűjtötték. Hazánkban nem ritka. Többnyire mezőkön, erdőszéleken, esetleg erdei tisztásokon fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Fehérvárcsurgó, 1980. VII. 31.; Fenyőfő, 1968. VII. 1—10.; Homokbödöge, 1979. VII. 25.; Királyszállás, 1976. VII. 18.; Vinye, 1973. VII. 21.; Zirc, 1974. VIII. 28.

Nephrotoma crocata (LINNAEUS, 1758)

Eddig csak a Palearktikum területén gyűjtötték. Hazánkban nem ritka a faj, a Bakonyból azonban igen kevés példányunk van. Többnyire erdőszéleken, tisztásokon fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél, 1970. VI. 25.; Hajmás pusztá, 1972. VI. 12., 1973. VI. 5.; Lesenceistvánd, 1973. V. 4.

Nephrotoma croceiventris (STROBL, 1909)

A Palearktikumban elterjedt faj. Hazánkban nem gyakori. Általában nedves réteken fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Cuha-völgy, 1960. V. 17.; Huszárokéldpuszta, 1975. V. 11—20.

Nephrotoma flavescens (LINNAEUS, 1758)

Feltehetően palearktikus faj. Európán kívül még Algériában jelezték előfordulását. Hazánkban meglehetősen gyakori. Rendszerint réteken fordul elő, ritkábban lombhullató erdőkben. Bakonyi lelőhelyei: Akli, 1975. VI. 10.; Balatonfüred, 1973. V. 30.; Balatonhenye, 1974. VI. 26.; Borzavár, 1974. VII. 3.; Cuha-völgy, 1972. VII. 18.; Eplény, 1975. VI. 10., 1981. VI. 11.; Gyulafirátót, 1974. VI. 18.; Hajmáspuszta, 1972. VI. 6.; Hárskút, 1977. VI. 2.; Királyszállás, 1976. VI. 14., 1976. VI. 19., 1976. VI. 20., 1976. VI. 21., 1976. VI. 28., 1976. VI. 29., 1976. VII. 2., 1976. VII. 18., 1976. VIII. 18.; Nagyvázsony, 1974. VI. 27., 1975. VI. 16.; Őcs, 1975. VI. 16.; Pénzesgyőr, 1974. VII. 2.; Tapolcafő, 1975. VI. 11.; Zalaszántó, 1974. VI. 19.; Zire 1970. VI. 21., 1970. V. 27., 1974. VI. 6., 1974. VI. 11., 1974. VII. 2.

Nephrotoma lunulicornis (SCHUMMEL, 1833)

Eddig a Palearktikumban gyűjtötték. Hazánkban meglehetősen ritka faj. Rendszerint nedves árnyékos patakpartokon, lombhullató erdők tisztásain fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél, 1976. V. 11.; Bakonyszombathely, 1974. VI. 5.; Királyszállás, 1976. VIII. 31.; Pénzesgyőr, 1974. VI. 11.

Nephrotoma quadrifaria (MEIGEN, 1804)

A Palearktikumban elterjedt faj. Hazánkban nem gyakori. Az irodalom szerint lombhullató erdőkben fordul elő, jelen anyagunkban azonban főként a Balaton partján gyűjtött állatokat találtunk. Balatonalmádi, 1974. VI. 25.; Balatonfüzfő, 1976. VI. 25.; Hévíz, 1974. VI. 20.; Monostorapáti: Halastó, 1974. VII. 4.

Nephrotoma scalaris (MEIGEN, 1818)

A Palearktikumban meglehetősen elterjedt faj. Hazánkban sem ritka. Síkvidéki állat, ezért eddig még 1000 m-nél magasabb területen nem gyűjtötték. Bakonyi lelőhelyei: Badacsonytördemic, 1974. VI. 21.; Bakonybél, 1976. V. 11.; Bakonyszentkirály, 1974. IX. 9.; Balatonalmádi, 1980. IX. 18.; Cuha-völgy, 1974. IX. 9.; Csopak, 1975. IX. 22.; Eplény, 1971. V. 14.; 1976. V. 10.; Gyulafirátót, 1974. VI. 18.; Monostorapáti, 1974. VII. 4.; Somlóvásárhely, 1963. V. 7—8.; Szigliget, 1970. VIII. 14.; Zire, 1970. V. 24.; 1970. VII. 7.; 1970. VII. 15.; 1974. VI. 29.; 1974. VII. 20.; 1974. VII. 25.; 1974. IX. 7., 1975. VI. 22.; 1975. VI. 25.; 1975. VII. 17.; 1975. VII. 29.; 1975. VIII. 4.; 1975. VIII. 12.

Nephrotoma scurra (MEIGEN, 1818)

A Palearktikumon belül igen jelentékeny elterjedési területű faj. Hazánkban túlevélű erdőkben, borókásokban fordul elő. A Bakonyban gyűjtött anyag legjelentősebb része is a fenyőfői ősfenyvesből került elő. Bakonyi lelőhelyei: Fenyőfő, 1970. VII. 7., 1975. VIII. 28.; Huszárokéldpuszta, 1975. IX. 8.

Tipula (Acutipula) decipiens CZIZEK, 1912

Eddig csak a Palearktikumban gyűjtötték. Európának kevés területéről van leőhelyadatunk. Magyarországon sem gyakori. Lárvája föltehetően mocsárban, nedves talajban fejlődik. Bakonyi lelőhelye: Bakonybél, 1960. V. 21.

Tipula (Acutipula) fulvipennis DE GEER, 1776

Egész Európában elterjedt faj, sőt Ázsia egyes részein is gyűjtötték már (Irán, Törökország). Hazánkban nem gyakori. A Bakonyban azonban több pontján is előkerült: Bakonybél, 1972. VII. 27.; Balatonfüred, 1975. IX. 18.; Cuha-völgy, 1974. IX. 9.; Kis-szépalma, 1970. VII. 15.; Porva, 1974. VIII. 21.; Zire, 1974. VII. 31.

Tipula (Acutipula) luna WESTHOFF, 1879

Európai síkvidéki faj. Palearktikumon kívüli előfordulásáról nem tudunk. Lárvája rendszerint nedves, mocsaras helyeken található. Hazánkban nem gyakori. Bakonyszombathely, 1974. VI. 5.; Balatonalmádi, 1980. VI. 5.; Balatonfüred, 1972. V. 27., 1980.

VI. 15.; Fehérvárcsurgó, 1980. V. 22.; Fenyőfő, 1971. V. 23.; Németbánya, 1970. V. 21.; Olaszfalu, 1975. V. 16.; Pénzesgyőr, 1980. V. 11.; Úrkút, 1980. VI. 7.; Zirc, 1974. VI. 11.; 1974. VI. 6.; 1980. VI. 7.

Tipula (Acutipula) maxima PODA, 1761

Európán kívül Iránban és Törökországban is előfordul ez a feltehetően palearktikus faj. A Bakonyban nem ritka. Lelőhelyei: Ajka, 1966. VIII. 1.; Akli, 1975. VI. 10.; Bakony-szombathely, 1974. VI. 5.; Balatonfüred, 1972. V. 27., 1974. VI. 22., 1980. VI. 15.; Csopak, 1972. VI. 5.; Eplény, 1981. VI. 21.; Fehérvárcsurgó, 1980. V. 22.; Felsőörs, 1977. V. 12.; Hajmápuszta, 1973. V. 25.; Nagyvázsony, 1975. VI. 16.; Tapolcafő, 1972. V. 23.; Ugod, 1973. VII. 6.; Zirc, 1974. VI. 6., 1974. VI. 11., 1979. VI. 12., 1981. V. 23.

Tipula (Beringotipula) unca WIEDEMANN, 1817

A Palearktikumban elterjedt faj. Feltehetően európai síkvidékek jellemző állata. A Bakonyban három pontjáról is előkerült ez a ritka állat. Lelőhelyei: Bakonyjákó, 1975. VI. 11.; Bakony-szombathely, 1974. VI. 5.; Tapolcafő, 1975. VI. 11.

Tipula (Dendrotipula) flavolineata MEIGEN, 1804

Palearktikus faj, feltehetően síkvidéki állat. Hazánkban nem gyakori, a Bakonyban is csak két helyen gyűjtötték. Lárvája rendszerint száraz avarban fejlődik. Bakonyi leelőhelyei: Farkasgyepű, 1965. V. 26.; Ugod, 1963. V. 14.

Tipula (Lunatipula) fascipennis WIEDEMANN in MEIGEN, 1818

Az európai kontinensen kívül Angliában és Korzikán találták meg. Síkvidéki faj. A Bakonyban meglehetősen gyakori: Akli, 1975. VI. 10.; Badacsonytördemic, 1974. VI. 21.; Balatonfüred, 1974. V. 28.; Balatonhenye, 1974. VI. 26.; Eplény, 1981. VI. 21.; Gyulafirátót, 1974. VI. 18.; Hévíz, 1972. VI. 21.; Huszárokölöpuszta, 1975. VI. 11—20., 1975. VII. 1—10.; Kisszépalma, 1970. VII. 15.; Monostorapáti, 1974. VI. 4.; Nagyvázsony, 1975. VI. 16.; Ócs, 1974. VII. 4., 1975. VI. 16.; Rezi, 1974. VI. 20.; Sümeg, 1974. VI. 19.; Szentbékállá, 1974. VI. 26.; Tapolca, 1974. VI. 21.; Tapolcafő, 1971. VI. 11.; Tihany: Külsőtó, 1981. VI. 13.; Zalaszántó, 1974. VI. 19.; Zirc: Szarvaskút, 1974. VI. 6., 1974. VI. 11., 1974. VI. 12., 1974. VII. 2.; Zirc: Cigánydomb, 1977. V. 27.

Tipula (Lunatipula) helvola LOEW, 1873

Európán kívül jelenlegi ismereteink szerint még Törökországban fordul elő. Síkvidéki faj. Hazánkban igen gyakori. Bakonyi 21 leelőhelye: Ajka: Köleskepe, 1969. VII. 10.; Bakony-szombathely; Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Balatonfüred: Koloska-völgy, 1974. VI. 15., 1974. VI. 22.; Balatonfüred, 1977. VI. 12.; Cuhavölgy, 1974. VIII. 13.; Diszel: Hajagos, 1974. VI. 26.; Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 8.; Huszárokölöpuszta, 1975. VII. 1—10., 1975. VII. 11—20., 1975. VII. 21—30., 1975. VIII. 7.; Királyszállás: Barok-völgy, 1975. VII. 22., 1976. VII. 11., 1976. VII. 16., 1976. VII. 18., 1976. VII. 21.; 1976. VII. 22., 1976. VII. 26., 1976. VII. 27., 1976. VII. 28., 1976. VII. 29., 1976. VIII. 1., 1976. VIII. 21.; Nagyvázsony: Kinizsi-forrás, 1974. VI. 27., 1975. VI. 16.; Ócs: Nagy-tó, 1974. VIII. 4., 1975. VI. 16.; Ságpuszta, 1968. VI. 17—VII. 20.; Sümeg, 1974. VI. 19.; Szentantalfa: Füzed-tó, 1970. VIII. 3.; Szentbékállá, 1974. VI. 26.; Tihany: Sajkod, 1974. VII. 7., 1980. VII. 5.; Tihany, 1975. VI. 27.; Zalaszántó: Tátika, 1974. VI. 19.; Zirc: Szarvaskút, 1974. VI. 6.; Zirc: Pintér-hegy, 1974. V. 30.; Zirc, 1974. VII. 15.

Tipula (Lunatipula) livida VAN DER WULP, 1858

Az európai kontinensen kívül eddig Angliában, Korzikán és Szardínián mutatták ki. Hazánkban nem ritka, különösen fénycsapdáink anyagában gyakori. Bakonyi 20 leelőhelye: Ajka: Köleskepe, 1969. VII. 10.; Akli: Gerence-völgy, 1975. VI. 10.; Bakony-szombathely: Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Bakonyszücs, 1980. VII. 8.; Borzavár, 1974. VII. 3.; Cuhavölgy, 1971. VI. 29.; Eplény: Malomréti-völgy, 1979. VI. 19., 1981. VI. 21.; Farkasgyepű, 1965. VI. 21.; Farkasgyepű, 1965. VI. 21., 1965. VI. 23., 1965. VI. 26., 1965. VI. 30., 1965. VII. 23., 1965. VII. 29., 1965. VIII. 4., 1965. VIII. 11.; Fenyőfő, 1968. VII. 1—10.; Gulács-hegy, 1974. VI. 26.; Hévíz, 1980. VII. 12.; Huszárokölöpuszta, 1975. VI. 21—30.; Iharkút, 1972. VI. 21.; Királyszállás, 1974. VI. 15., 1976. V. 19., 1976. VI. 24., 1976. VI. 26., 1976. VI. 28., 1976. VII. 4., 1976. VII. 11., 1976. VII. 26., 1976. VII. 27., 1976. VII. 29., 1976. VIII. 14., 1976. VIII. 21.; Nagyvázsony: Kinizsi-

forrás, 1975. VI. 16., 1976. VI. 27.; Pénzesgyőr, 1974. VI. 11.; Somlóvásárhely, 1978. VII. 5.; Vinye, 1970. VI. 26.; Zirc: Arborétum, 1970. VII. 2.; Zirc: Pintér-hegy, 1974. V. 30.; Zirc: Szarvaskút, 1974. VI. 6., 1979. VI. 12., 1981. V. 30.

Tipula (Lunatipula) lunata LINNAEUS, 1758

Nemcsak Európában, hanem Észak-Afrikában is előfordul ez a palearktikus faj. Hazánkban nem ritka, érdekes, hogy a Bakonyban ennek ellenére viszonylag kevés példányt sikerült gyűjteni. Bakonyi lelőhelyei: Acsteszer, 1974. VI. 5.; Bakonykoppány, 1974. V. 24.; Bakonyszombathely: Fekete-víz, 1974. V. 5., 1974. VI. 5.; Hajmáspusztá, 1973. VI. 5.; Fenyőfő, 1971. V. 23.; Királyszállás: Barok-völgy, 1974. VI. 15.; Szarvaskút, 1974. VI. 6., 1974. VI. 7., 1974. VI. 11.

Tipula (Lunatipula) peliostigma SCHUMMEL, 1833

A Palearktikumon belül eddig európai kontinensen, Angliában, Korzikán, Szardínián és Törökországban gyűjtötték. Síkvidéki állat. Hazánkban gyakori. Bakonyi lelőhelye: Balatonfüred, 1974. VI. 4.

Tipula (Lunatipula) pannonia LOEW, 1873

Közép-Európában elterjedt faj. Magyarországon is igen ritka. A Bakonyban egy példányt sikerült gyűjteni: Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 8.

Tipula (Lunatipula) soósi MANNHEIMS, 1954

Jelenlegi ismereteink szerint a Palearktikumban, főként hazánktól keletre terjedt el e faj. Magyarországon nem ritka, a Bakonyban azonban csak két pontján került elő: Bakonyszombathely: Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Farkasgyepű, 1965. V. 21.—V. 22.

Tipula (Lunatipula) truncata LOEW, 1873

Eddig csak Európa egyes területein (főként a keleti részen) mutatták ki. Magyarországon nem ritka. A Bakonyból azonban csak meglehetősen kevés példányunk van. Lelőhelyei: Balatonfüred: Koloska-völgy, 1980. VI. 13.; Eplény: Malomréti-völgy, 1981. VI. 21.; Nagyvázsöny: Kinizsi-forrás, 1974. VI. 27.; Szentbék-kála: Fekete-hegy, 1974. VI. 26.; Zirc: Szarvaskút, 1981. V. 30.

Tipula (Lunatipula) vernalis MEIGEN, 1804

A Palearktikumban, az európai kontinensen, Angliában és Korzikán találták meg. Magyarországon meglehetősen gyakori faj, a Bakonyban azonban ritka. Lelőhelye: Bakonybél: 1960. V. 21.

Tipula (Mediotipula) stigmatella SCHUMMEL, 1833

Eddig Európában és Törökországban mutatták ki. A Palearktikumon kívül nem fogták. Hazánkban meglehetősen ritka faj, bakonyi lelőhelye: Tapolca: Szentgyörgy-hegy, 1974. VI. 21.

Tipula (Platytipula) luteipennis MEIGEN, 1830

Európában és Ázsiában találták meg eddig a fajt. Magyarországon nem ritka ez a síkvidéki állat. Tömegben is előfordul néha. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Öreg-séd, 1974. IX. 5., 1974. IX. 10., 1974. IX. 13., 1974. IX. 29.; Cuha: Porva-Csesznek, 1974. VIII. 30.; Farkasgyepű, 1965. IX. 20., 1965. IX. 23.; Hárskút: Ráktanya, 1974. IX. 5.; Királyszállás, 1976. IX. 21.; Porva, 1974. X. 10.; Zirc: Szarvaskút, 1974. IX. 7., Zirc: Cuha-völgy, 1974. IX. 28.; Zirc, 1975. IX. 18.

Tipula (Pterelachisus) irrorata MACQUART, 1826

Csak a Palearktikum területén (Európában) fogták eddig ezt a fajt. Hazánkban ez az egyetlen lelőhelye: Huszárok-lépuszta, 1975. V. 21—31.

Tipula (Pterelachisus) pabulina MEIGEN, 1818

Az európai kontinensen kívül Angliában terjedt el. Hazánkban nem ritka faj. Bakonyi 16 lelőhelye: Ajka: Jókai-bánya, 1964. V. 1.; Bakonybél: Gerence-völgy, 1960. V. 19., 1970. V. 14.; Bakonyszombathely: Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Balatoncsicsó, 1969. V. 6—9.; Cuha-völgy, 1960. V. 17.; Dudar: Ördög-árok, 1971. V. 9.; Eplény: Malomréti-

völgy, 1974. V. 13.; Farkasgyepű, 1965. V. 21—22., 1965. V. 23., 1965. V. 26.; Huszárok-előpuszta, 1975. V. 1—10., 1975. V. 11—20., 1975. V. 21—31., 1974. V. 27.; Királyszállás: Barok-völgy, 1974. VI. 15., 1975. V. 10—17., 1975. V. 23.; Németbánya, 1970. V. 21.; Ugod, 1959. V. 19—20.; Úrkút, 1980. VI. 7.; Zirc: Arborétum, 1974. VI. 4., Zirc: Pintér-hegy, 1974. V. 30.; Zirc: Szarvaskút, 1981. V. 30., 1974. VI. 6.

Tipula (Pterelachisus) pseudovariipennis CZIZEK, 1912

Feltehetően palearktikus faj, mely az európai kontinens jelentős részén előfordul. Hazánkban is sok helyen gyűjtötték már. Néha nagyobb tömegben is előfordul. Fény-csapda és Malaise-csapda anyagában igen gyakran megtalálható. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Gerence-völgy, 1960. V. 19., 1970. V. 14.; Bakonyszombathely: Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 8.; Farkasgyepű, 1965. V. 16., 1965. V. 23., 1965. V. 24.; Huszárok-előpuszta, 1975. V. 1—31.; Királyszállás, 1975. V. 10—17., 1975. V. 22., 1975. V. 23., 1975. VI. 6., 1976. V. 25., 1976. V. 27., 1976. V. 29., 1976. V. 31., 1976. VI. 1., 1976. VI. 3., 1976. VI. 26.; Kőárok, 1957. V. 21.; Tihany: Sajkod, 1974. V. 28.; Zirc: Cigány-domb, 1975. V. 9.; Zirc: Pintér-hegy, 1974. V. 30.; Zirc: Szarvaskút, 1981. V. 30.

Tipula (Pterelachisus) submarcorata SCHUMMEL, 1833

Európában elterjedt faj. Magyarországon nem ritka. Rendszerint nedves erdőkben, völgyekben található meg. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Gerence-völgy, 1970. V. 14.; Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 13.; Huszárok-előpuszta, 1975. V. 1—20.; Királyszállás: Barok-völgy, 1975. V. 23., 1976. V. 8., 1976. V. 24., 1976. V. 25., 1976. V. 27., 1977. V. 17.; Zirc: Pintér-hegy 1974. V. 30.

Tipula (Pterelachisus) truncorum MEIGEN, 1830

Eddig még csak a Palearktikumban (Európában) mutatták ki. Hazánkban igen ritka faj, a Bakonyban is csak egy helyen gyűjtötték: Huszárok-előpuszta, 1975. V. 11—20.

Tipula (Pterelachisus) variipennis HOFFMANSEGG in MEIGEN, 1818

Európában előforduló faj. Magyarországon nem ritka. A Bakonyból viszont csak igen kevés helyről került elő. Lelőhelyei: Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 13., 1977. VI. 1.; Huszárok-előpuszta, 1975. V. 11—20.; Zirc, 1970. V. 26.

Tipula (Savtshenkia) obsoleta MEIGEN, 1818

Eddig csak a Palearktikumban találták meg, Európában és Törökországban. Hazánkban nem különösen ritka. A Bakonyban a következő helyeken gyűjtötték: Bakonybél: Öreg-séd, 1975. X. 8., Kab-hegy, 1965. X. 10.

Tipula (Schummelia) variicornis SCHUMMEL, 1833

Európában és Japánban találták meg eddig ezt a fajt. Magyarországon igen ritka, a Bakonyban két pontján is megtaláltuk: Bakonyszombathely: Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Zirc: Szarvaskút, 1974. VI. 11.

Tipula (Tipula) hungarica LACKSCHEWITZ, 1930

Jelenleg csak jugoszláviai, magyarországi és ausztriai előfordulásáról tudunk. Igen ritka faj. Bakonyi lelőhelye: Olaszfalu, 1976. V. 7—8.

Tipula (Tipula) mediterranea LACKSCHEWITZ, 1930

Nyugat-Európa tengerparti vidékein, Észak-Afrikában valamint Ausztriában gyűjtötték eddig. Hazánkban nemrégén került elő a Dunántúl több pontjáról ez az érdekes elterjedésű faj. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél, 1974. IX. 5., 1974. IX. 13.; Bakonyszentkirály, 1974. IX. 9.; Balatonalmádi, 1980. IX. 18.; Balatonfüred, 1975. IX. 18., 1975. IX. 28.; 1975. IX. 30.; Balatonszepezd, 1975. IX. 30.; Csopak, 1975. IX. 22.; Farkasgyepű, 1965. IX. 15.; Hárskút, 1974. IX. 5.; Hévíz, 1975. IX. 15., 1977. IX. 15.; Huszárok-előpuszta, 1975. X. 1.; Kővágóórs, 1977. IX. 15.; Szigliget, 1975. IX. 15.; Túskevár, 1970. IX. 10.; Veszprémvarsány, 1974. IX. 9.; Zirc, 1974. IX. 7., 1974. IX. 13., 1974. IX. 28.

Tipula (Tipula) oleracea LINNAEUS, 1758

Égész Európában és Észak-Afrikában (Algéria, Marokkó, Tunézia) elterjedt ez a feltehetően palearktikus faj. Nyugat-Európában mint a zöldségnövények állati kártevőjét tartják számon. Hazánkban meglehetősen gyakori. Főleg nedves réteken található meg. Bakonyi lelőhelyei: Badaacsony, 1975. IX. 9.; Bakonynána: Gaja-völgy, 1974. VIII. 29.; Bakonyzentkirály, 1974. IX. 9.; Balatonfűzfő, 1975. IV. 23.; Csopak, 1974. VIII. 31.; Hárskút, 1974. IX. 5.; Huszárokölöpuszta, 1975. V. 1—10.; Kővágóörs, 1974. VII. 18., 1977. IX. 15.; Monostorapáti, 1974. VII. 4.; Olaszfalu, 1976. V. 19—20.; Somhegy, 1968. IX. 11—20.; Tapoleafő: Kalapácsér, 1975. VI. 11.; Tihany: Külső-tó, 1976. VIII. 25.; Tihany, 1975. VII. 30., 1976. VIII. 25.; Zirc: Cigánydomb, 1975. V. 9.

Tipula (Tipula) orientalis LACKSCHEWITZ, 1930

Kelet-Európában és Ázsia néhány országában (Törökország, Irán, Afganisztán) valamint Észak-Afrikában gyűjtötték eddig. Magyarországon nagyon gyakori faj. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Öreg-séd, 1974. IX. 13.; Balatonakarattya, 1975. IV. 28.; Balatonalmádi, 1974. V. 28., 1980. VI. 5.; Balatonfüred, 1974. V. 28., 1975. VIII. 4.; Balatonfűzfő, 1975. IV. 23.; Balatonkenese, 1977. V. 12.; Csopak, 1975. IX. 22.; Gyulafirátót, 1974. VI. 18.; Inota, 1971. IX. 12., 1979. IX. 18.; Keszthely, 1954. VI. 8.; Kővágóörs: Kornyi-tó, 1974. VII. 18., 1977. IX. 15.; Olaszfalu, 1975. V. 16.; Tihany: Külső-tó, 1976. IX. 9.; Zirc: Cigánydomb, 1974. IX. 28.

Tipula (Tipula) paludosa MEIGEN, 1830

Feltehetően palearktikus faj. Európában (a Skandináv-félsziget kivételével) és Észak-Afrikában fordul elő. Nyugat-Európában mezőgazdasági kártevőként tartják számon. Hazánkban is nagyon gyakori faj. Főként nedves réteken találhatjuk meg. Bakonyi lelőhelyei: Bakonybél: Öreg-séd, 1974. IX. 5., 1974. IX. 13., 1980. IX. 9.; Bakonyzentkirály, 1974. IX. 9.; Balatonalmádi, 1980. IX. 18.; Cuha-völgy: Ördögrét, 1974. IX. 9.; Hévíz, 1975. IX. 15.; Huszárokölöpuszta, 1975. V. 21—31.; Inota, 1979. IX. 18.; Királyszállás, 1976. IX. 1.; Kővágóörs: Kornyi-tó, 1977. IX. 15.; Örvényes, 1957. VII. 30.; Pécsely: Kis-tó, 1979. IX. 10.; Porva, 1977. IX. 2.; Somhegy, 1968. IX. 11—20.; Szigliget, 1975. IX. 15.; Tihany: Külső-tó, 1979. VIII. 30.; Zirc, 1974. VIII. 10.; Zirc: Cigánydomb, 1974. VIII. 28., 1974. IX. 28.

Tipula (Tipula) subcunctans ALEXANDER, 1921

A Palearktikumon belül, a Szovjetunióban, Mongóliában és Koreában elterjedt igen gyakori faj. Magyarországon is nagyon sok helyen előfordul. Érdekes, hogy a Bakonyban csak igen kevés példány került elő a gyűjtések során. Bakonyi lelőhelyei: Csopak, 1963. X. 18.; Farkasgyepű, 1965. IX. 1.; 1965. IX. 3.

Tipula (Vestiplex) hortorum LINNAEUS, 1758

A Palearktikumon belül Európában elterjedt. Hazánkban igen gyakori faj. A Bakonyban különösen sok helyen gyűjtötték. 19 lelőhelye: Ajka, ligeterdő, 1969. IV. 30.; Ajka: Kókai-bánya, 1964. V. 1.; Bakonybél: Gerence-völgy, 1960. V. 20., 1970. V. 14., 1974. IV. 29., 1975. V. 9., 1976. V. 11.; Csopak, 1976. V. 18—19.; Dudar: Ördög-árok, 1971. V. 9.; Eplény: Malomréti-völgy, 1972. V. 5., 1974. V. 8., 1974. V. 13., 1974. V. 14., 1976. V. 10.; Farkasgyepű, 1965. V. 21., 1965. V. 22., 1965. V. 25.; Gézaháza, 1976. V. 15.; Huszárokölöpuszta, 1975. V. 1—20.; Hárskút: Esztergáli-völgy, 1977. IV. 27.; Királyszállás: Barok-völgy, 1975. V. 7., 1975. V. 10—17., 1976. V. 9., 1976. V. 13., 1976. V. 19., 1976. V. 24., 1976. V. 25., 1976. V. 27., 1976. V. 28.; Lókút, 1975. V. 10.; Olaszfalu, 1975. V. 16.; Pénzesgyőr, 1974. V. 21.; Porva, 1974. V. 4.; Várpalota, 1980. V. 22.; Zirc: Cigánydomb, 1975. V. 9.; Zirc: Pintér-hegy, 1974. V. 30.; Zirc, 1970. V. 12., 1974. V. 9., 1974. V. 10.

Tipula (Vestiplex) scripta MEIGEN, 1830

A Palearktikumon belül csak Európában találták meg. Hazánkban igen gyakori faj. Fényesapda és Malaise-csapda anyagában nyárvégi lámpázásoknál rendszerint megtalálható. Bakonyi 18 lelőhelye: Ajka: Kőleskepe, 1963. VII. 10., Akli: Gerence-völgy, 1975. VI. 10.; Bakonybél, 1974. IX. 5., 1975. VIII. 9.; Bakonyjákó, 1975. VI. 11.; Bakonynána: Gaja-völgy, 1974. VIII. 29.; Cuha: Porva-Csésznek, 1974. VIII. 5., 1974. VIII. 11., 1974. VIII. 13., 1974. VIII. 16., 1974. VIII. 27.; Eplény: Malomréti-völgy, 1981. VI. 21.;

Farkasgyepű, 1965. VI. 16., 1965. VI. 21., 1965. VI. 22., 1965. VI. 26., 1965. VI. 28., 1965. VI. 29., 1965. VII. 15., 1965. VII. 19., 1965. VII. 24., 1965. VIII. 3., 1965. VIII. 11., 1965. VIII. 13—14., 1965. VIII. 18., 1966. VIII. 10., 1966. VIII. 12.; Fenyőfő, 1968. VII. 1—10., 1978. VII. 23.; Gézaháza, 1974. VIII. 8.; Huszárokélcpuszta, 1975. VI. 11—VIII. 10.; Királyszállás, 1974. VI. 15., 1976. V. 27., 1976. VI. 20., 1976. VI. 30., VII. 3—4., VII. 6., VII. 9., VII. 11., VII. 13., VII. 15., VII. 18., VII. 20., VII. 22—23., VII. 26., VIII. 3., VIII. 12., VIII. 14., VIII. 17—21., VIII. 24., VIII. 29—31., IX. 1—2., IX. 10—11., IX. 15., IX. 20., IX. 21., IX. 25., IX. 28—29.; Nagyvázsony: Kinizsi-forrás, 1974. VI. 27.; Pénzesgyőr, 1974. VII. 2.; Porva, 1975. VIII. 6.; Vinye: Hódosér-völgy, 1970. VI. 26.; Zirc: Cigánydomb, 1975. V. 9.; Zirc: Szarvaskút, 1974. VI. 11., 1974. VII. 2.

Tipula (Yamatotipula) caesia SCHUMMEL, 1833

Feltehetően palearktikus faj. Eddig Európában gyűjtötték. Hazánkban nem ritka. Rendszerint nedves réteken, patakpartok közelében fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Ácsteszer, 1974. VI. 5.; Bakonyszombathely: Fekete-víz, 1974. VI. 5.; Balatonalmádi, 1980. VI. 5.; Balatonfüred, 1980. VI. 15.; Balatonkenese, 1977. V. 12.; Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 8.; Gyulafirátót: Halastó, 1974. VI. 18.; Nagyvázsony: Kinizsi-forrás, 1975. VI. 16.; Tapolcafé: Kalapács-ér, 1975. VI. 11.; Zirc: Cigánydomb, 1974. IX. 25.; Zirc: Szarvaskút, 1974. VI. 6., 1974. VI. 11., 1974. VII. 2., 1980. VI. 7.

Tipula (Yamatotipula) lateralis MEIGEN, 1818

Eddig Európában, Észak-Afrikában (Marokkó, Algéria, Tunézia) és Ázsia néhány országában (Irán, Törökország) mutatták ki. Magyarországon meglehetősen gyakori faj. Bakonyi lelőhelyei: Badacsony, 1975. IX. 30.; Bakonybél, 1960. V. 19., 1974. IX. 13.; Bakonynána: Gaja-völgy, 1974. VII. 29., 1974. VIII. 29.; Bakonyszentkirály, 1974. IX. 9.; Balatonalmádi, 1980. IX. 18.; Balatonfüred, 1975. IX. 30., 1980. VI. 15.; Balatonkenese, 1974. VIII. 27.; Balatonakarattya, 1975. IV. 25.; Balatonszepezd, 1975. IX. 30.; Csopak, 1975. IX. 22.; Eplény: Malomréti-völgy, 1974. VI. 10., 1974. IX. 2.; Tihany: Sajkod, 1974. VIII. 17.; Veszprémvársány, 1974. IX. 9.; Zirc: Cigánydomb, 1974. VIII. 28., 1974. IX. 28.

Tipula (Yamatotipula) pierrei TONNOIR, 1921

A Palearktikumon belül elterjedt faj. Hazánkban nem gyakori. Rendszerint vízpartokon fordul elő. Bakonyi lelőhelyei: Kővágóörs: Kornyi-tó, 1974. VII. 18.; Tihany: Kűs-tó, 1976. VIII. 25.

Nigrotipula nigra LINNAEUS, 1758

Európában a kontinensen kívül eddig Angliában gyűjtötték. Rendszerint tóparton, réteken fordul elő. Síkvidéki faj. Magyarországon nem ritka. Bakonyi lelőhelyei: Badacsonytördemic, 1974. VI. 21.; Balatonederics, 1976. VI. 15.; Gyulafirátót: Halastó, 1974. VI. 18.; Kővágóörs: Kornyi-tó, 1974. VII. 18.; Szigliget, 1976. VII. 22.; Tihany: Sajkod, 1974. V. 28.

IRODALOM — LITERATUR

- BOERSMA, E. A. (1977): A world check-list of the Ctenophorinae (Diptera, Tipulidae). — Verslagen en technische gegevens, Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam, 14: 1—82.
- LACKSCHEWITZ, P. (1930): Die Oleracea-Gruppe des Genus *Tipula* (Dipter., Nematoc. polyn.). — *Konowia*, 9: 257—278.
- MAERCKX, H. (1939): Untersuchungen zur Biologie und Bekämpfung schädlicher Tipuliden. — *Arb. Physiol. angew. Ent. Berl.*, 6: 222-257.
- MANNHEIMS, B. (1951—1968): Tipulidae. — in: Lindner: *Fliegen der Palearktischen Region*, 3: 1—538.
- MANNHEIMS, B. (1966): Die Tipuliden Ungarns (Dipt.) aus der Sammlung des Ungarischen Naturwissenschaftlichen Museums. — *Fol. Ent. Hung.* 19 (15): 273— 83.
- SAVTSCHENKO, E. N. (1964): Tipulidae. — in: *Fauna SSSR*. 89 (2): 1—502.
- THEISCHINGER, G. et THEOWALD, BR. (1981): Katalog der Untergattung *Lunatipula* Edwards, 1931, s. 1. (Diptera, Tipulidae, *Tipula* Linnaeus). — Verslagen en technische gegevens, Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam, 27: 1—55.

**ANGABEN ZUR TIPULIDAE-FAUNA DES BAKONY-GEBIRGES
(DIPTERA, NEMATOCERA)**

Im Rahmen des Forschungsprogrammes „Das Naturbild des Bakony-Gebirges“ untersucht Verfasser die Tipulidae-Fauna des Bakony-Gebirges. Der Grossteil der Arten kam seit den Einsammlungen vom Jahre 1974 an zum Vorschein. Während des Aufarbeitens traten mehrere als Seltenheiten zu betrachtende Arten auf. Unter den 230 eingesammelten Exemplaren wurden 54 von den in Ungarn bewiesenen 78 Arten gefunden, etwa 4/5 davon sind solche Arten, die als europäische Flachlandselemente registriert sind. Interessant ist, dass von den in Ungarn weit verbreiteten *Tipula* (*Tipula*) *subcunctans* ALEXANDER und *Tipula* (*Lunatipula*) *soosi* MANNHEIMS Arten nur ziemlich wenige Exemplare zum Vorschein kamen, die seltene *Tipula* (*Beringotipula*) *unca* WIEDÉ-MANN Art war im Material mit vielen Exemplaren vorhanden.

Diese Mitteilung stützt sich in erster Linie auf das reiche Tipulida-Material des Bakonyer Naturwissenschaftlichen Museums ergänzt mit dem Bakonyer Material des Naturwissenschaftlichen Museum Budapest.

A szerző címe (Anschrift des Verfassers):

VÁLY Ágnes
H—1088 Budapest
Baross u. 13.